

Mandat for mulighetsstudie om tilknytningsformer for universiteter og høyskoler

Satsning på kunnskap er sentralt i regjeringens politiske plattform. Universitets- og høyskolesektoren er avgjørende for å utvikle kunnskap vi trenger for å møte utfordringer og muligheter i årene som kommer. Akademisk frihet og ansvar er forutsetninger for å utvikle og spre kunnskap av høy kvalitet. Universiteter og høyskoler er viktige samfunnsaktører. De skal spre og formidle resultatet fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, og de skal legge til rette for at ansatte og studenter kan delta i samfunnsdebatten.

Statlige universiteter og høyskoler har vide faglige og organisatoriske fullmakter. Alle institusjonene har styrer. Samtidig er de forvaltningsorganer direkte underlagt departementet, noe som gir statsråden et konstitusjonelt ansvar for den løpende virksomheten og for styring og oppfølging av denne.

For å sikre at vi har universiteter og høyskoler som er best mulig rustet til å møte samfunnets forventninger og behov, med den uavhengighet, fleksibilitet og handlingsevne det vil kreve, skal det gjennomføres en mulighetsstudie. Mulighetsstudien skal legge prinsippet om akademisk frihet til grunn og i vurderingen av de ulike alternativene skal det legges vekt på konsekvensene for målet om effektiv utnyttelse av ressursene, økonomistyring og kontroll, behovet for nasjonal samordning, dimensjonering og ressursutnyttelse mellom universiteter og høyskoler. Mulighetsstudien skal legge til grunn gratisprinsippet for høyere utdanning, slik det er lovfestet i dag.

Mulighetsstudien skal:

- Beskrive og vurdere erfaringene med dagens organisering av den statlige delen av universitets- og høyskolesektoren. Med utgangspunkt i dette skal det utredes hvordan statlige universiteter og høyskoler kan få mer uavhengighet, og hvilke konsekvenser dette kan få for styringen av sektoren.
- I vurderingen av alternative modeller legges til grunn at ansvar og kompetanse følges ad. Den skal beskrive konsekvenser for statsrådets konstitusjonelle og politiske ansvar, styringsstruktur, eierskap til bygg, forvaltning av bygg og mulighet for utvikling av bygg.
- Vurdere styrings- og ledelsesmodeller, herunder muligheten for å kombinere dagens styringsmodeller med nye organisatoriske virkemidler. Regjeringens utgangspunkt er at institusjonene kan velge mellom hovedmodellen med ekstern styreleder og ansatt rektor og valgt rektor som styrets leder. Hvis mulighetsstudien beskriver nye organisasjonsformer, skal det inkludere en vurdering av muligheten for å kombinere det med dagens styringsmodeller.
- I vurderingene av de ulike alternativene skal det legges vekt på prinsippet om akademisk frihet, institusjonenes behov for å kunne tilpasse seg raskt til endrede behov og krav i samfunnet – herunder til behovet for læring hele livet, behovet for nasjonal samordning, dimensjonering og ressursutnyttelse, samt effektiv drift, økonomistyring og kontroll.
- Legge gratisprinsippet for høyere utdanning til grunn.
- Følge utredningsinstruksen, inkl. ved utredning av økonomiske og administrative konsekvenser. Prinsippene i handlingsregelen skal legges til grunn.

Arbeidsgruppen bør sørge for åpen prosess og god dialog med UH-sektoren og andre relevante aktører, f.eks. instituttsektoren og helsesektoren. Dette bør gjøres gjennom innspillsmøter i arbeidet.

Tiden arbeidsgruppen har til rådighet er knapp, og det vil være førende for hvor dypt den kan gå inn i problemstillingene.

Regjeringen har satt ned et utvalg som skal gå igjennom universitets- og høyskoleloven. Det kan være aktuelt at arbeidsgruppen for mulighetsstudien kan komme med forslag som bør følges opp av utvalget og lovarbeidet. Arbeidsgruppen for mulighetsstudien må derfor være oppmerksom på ev. grenseflater og sørge for god informasjon til og samarbeid med lederen av utvalget og sekretariatet for lovarbeidet.

Mulighetsstudien skal foreligge innen 1. januar 2019.